

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Виктория Донева на тема: „Групова сплотеност, ефективност и удовлетвореност в отборните спортове“, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Спортна психология“, НСА „Васил Левски“

От проф. дпсн Снежана Илиева, катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа психология, СУ „Св. Климент Охридски“

Дисертационният труд е насочен към изследване на отборните спортове и разглежда ключови предпоставки и фактори, които определят ефективността в спортната дейност. Това предопределя и интереса към установяване на ефекта на груповата сплотеност и удовлетвореността от спортната дейност като водещи променливи, които биха повлияли отборното представяне и резултати. Темата на дисертационния труд предполага обхватно, мащабно и задълбочено изследване, което изисква добре разработен теоретичен обзор, дизайн на изследване и прецизен инструментариум за измерване на дефинираните психологически конструкти. И най-беглият първоначален поглед върху съдържанието му дава основание да се смята, че тези изисквания са напълно удовлетворени.

Обемът на дисертацията е 243 страници, които са структурирани в увод, три основни глави, обобщение и изводи и препоръки. Използван е впечатляващ брой литературни източника – общо 222, от които 49 на кирилица, 173 на латиница. Прегледът на използваната литература показва познаване на водещите теоретични концепции по изследваната проблематика и отчитане на съвременните тенденции и насоки на емпирични изследвания и приложение в практиката, в това число и в български контекст. Дисертационният труд е богато илюстриран с 61 таблици и 55 фигури, а използваните въпросници са представени в приложения.

В първа глава е направен теоретичен анализ, който е структуриран в три основни параграфа, които обхващат съответно социално-психологически аспекти на отборните спортове, мотивационните детерминанти и удовлетвореност от заниманията със спорт. Аргументирана е спецификата на отборните спортове от психологическа гледна точка и са

въведени три основни проблема, които се определят като значими за спортното представяне – лидерските стилове, груповата сплотеност и колективната ефективност. За всеки от анализирания проблеми са приведени теоретични концепции и резултати от емпирични изследвания, като са използвани и метаанализи по отношение на лидерските стилове и сплотеността, които позволяват да се констатира значимите закономерности и тяхното приложение при повишаване на ефективността на отборите.

Прави впечатление стремежът на докторантката да използва прецизно и коректно терминологията, което показва компетентност и задълбочен подход на работа. Трябва да се отбележи интерпретирането на многомерен модел за лидерството в спорта, който съдържа трите групи фактори, които определят поведението на лидера и последствията от лидерството, а именно – ситуационни характеристики, характеристики на лидера и характеристики на членовете на отбора. По тази аналогия са анализирани и концептуални модели за групова сплотеност, които отчитат съвкупността от контекстуални, лидерски, личностни и екипни фактори, които определят два аспекта на сплотеността – към задачата и към социалното взаимодействие. Наред с позоваването на множество емпирични изследвания, се извеждат ред апробирани в спортната практика препоръки и техники за повишаване на сплотеността и подобряване на колективната ефективност.

Посочената вече прецизност се наблюдава и по отношение на мотивационните детерминанти, като са анализирани мотивационният климат, целевата ориентация и дългосрочната мотивация на спортистите и се въвежда удовлетвореността от спортните занимания като значимо последствие от груповата сплотеност и ефективност.

Втора глава обхваща цел, хипотези и задачи на изследването. Препоръката ми е целта на изследването да предшества хипотезите и задачите, тъй като тя въвежда и постулира какво на практика се цели и как ще бъде постигнато в настоящия дисертационен труд. Хипотезите са коректно формулирани и се основават изцяло на направения теоретичен анализ. Извадката включва 365 български състезатели, от които 163 жени и 193 мъже, които са представители на 7 отборни спорта: баскетбол, волейбол, футбол, хандбал, ръгби, хоккей на трева и бейзбол. Те варират по възраст между 14 и 35 г., имат различен спортен стаж и спортна квалификация и част от изследваните спортисти тренират в национални отбори (например хандбал – юноши; ръгби – жени и мъже; хоккей на трева –

кадети; футбол – жени и футбол – девойки). Изследването е проведено в два основни етапа, които са повлияни от прекъсването по време на КОВИД-кризата.

Освен обема на извадката, е необходимо да се подчертае богатата съвкупност от методи, които позволяват да се изведат базирани на данни и доказателства закономерности. Използвани са седем адаптирани за български условия психологически въпросници, което далеч надвишава очакванията и изискванията относно методологията на изследването. Те обхващат въпросници за измерване на целевата ориентация, на възприетия мотивационен климат, на дългосрочната мотивация, на лидерството, на колективната ефективност в спорта и удовлетвореността при спортисти. Въпреки че всички въпросници са адаптирани и са показали подходящи психометрични качества в предходни изследвания, би било добре да се приведат данни за тяхната вътрешна консистентност в настоящето изследване.

Богатата изследователска база позволява да се получат множество резултати, които са групирани при анализа и интерпретацията им. Резултатите от описателната статистика разкриват спецификата на изследваните променливи, като се извеждат различията според пол, възраст, вид спорт, спортен стаж, класиране, ранг на състезанията. Резултатите са детайлно представени и илюстрирани с таблици и графики, като е направено обобщение, което дава представа за водещите различия.

Съществена част от емпиричния анализ заемат интерпретиране на взаимовръзките между изследваните променливи, след които заслужават внимание зависимостите между лидерските стилове и мотивационния климат, между мотивация и колективна ефективност, между лидерски стил и групова сплотеност, между удовлетвореност и останалите изследвани променливи.

Като съществени приноси на дисертационния труд трябва да се посочат резултатите от регресионния анализ, като са представени няколко модела. Зависими променливи са различните аспекти на удовлетвореността, а независимите са целевата ориентация, мотивационния климат, дългосрочна мотивация, лидерски стил, групова сплотеност и колективна ефективност. Анализира се влиянието на всяка от независимите променливи, но се оказва, че несправедливото признание има изразено отрицателно влияние върху повечето от компонентите на удовлетвореност.

Получената съвкупност от данни от различните статистически анализи е систематизирана и представена в обобщение. Това дава възможност да се изведат приносите и приложенията на настоящата дисертация, които надхвърлят изискванията за такъв тип научна разработка.

Бих искала да подчертая постиженията на дисертацията в няколко основни насоки. На първо място, тя анализира проблематика с висока теоретична и изследователска значимост, като резултатите могат да бъдат приложени в дейността на треньорите в изследваните отборни спортове. Извежда се детерминиращата роля на лидерството в спорта и на мотивационните и груповите фактори, които определят ефективността и удовлетвореността при спортисти в отборните спортове. Авторитарният лидерски стил се оказва като цяло с отрицателно влияние върху удовлетвореността на спортистите, докато мотивационният климат, целевата ориентация и колективната ефективност детерминират удовлетвореността на спортистите.

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертацията. Не са констатирани данни за плагиатство.

В заключение, напълно убедено мога да твърдя, че дисертационният труд е завършено изследване и покрива всички изисквания за получаване на научната и образователна степен „доктор“. Той съдържа прецизен и задълбочен теоретичен обзор и дизайн на изследване, получените резултати са интерпретирани компетентно и в съответствие с теоретичната постановка и са изведени препоръки с висока стойност и приложимост в спортната дейност. Въз основа на това, предлагам на уважаемите членове на научното жури да вземат решение за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ на Виктория Донева в професионално направление 7.6. Спорт, Спортна психология.

12.12.2023 г.

Проф. д.пс.н. Снежана Илиева

OPINION

Victoria Doneva 's dissertation on : "Group cohesion, efficiency and satisfaction in team sports" ,
presented for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor" in professional
direction 7.6. Sport, doctoral program "Sports Psychology", NSA "Vasil Levski"

By Prof. Snezhana Ilieva, Department of Social, Organizational, Clinical and Pedagogical
Psychology, SU "St. Kliment Ohridski"

The dissertation is aimed at researching team sports and examines key prerequisites and factors that determine effectiveness in sports activity. This predetermines the interest in establishing the effect of group cohesion and satisfaction with sports activity as leading variables that would influence team performance and results. The topic of the dissertation implies a comprehensive, large-scale and in-depth study that requires a well-developed theoretical overview, research design and precise instrumentation for measuring the defined psychological constructs. And the most cursory initial glance at its contents gives reason to believe that these requirements are fully satisfied.

The volume of the dissertation is 243 pages, which are structured in an introduction, three main chapters, a summary and conclusions and recommendations. An impressive number of literary sources were used - a total of 222, of which 49 in Cyrillic, 173 in Latin . The review of the used literature shows knowledge of the leading theoretical concepts of the researched issues and consideration of modern trends and directions of empirical research and application in practice, including in the Bulgarian context. The dissertation work is richly illustrated with 61 tables and 55 figures, and the questionnaires used are presented in appendices.

In the first chapter, a theoretical analysis is made, which is structured in three main paragraphs, which respectively cover socio-psychological aspects of team sports, motivational determinants and satisfaction with sports activities. The specifics of team sports from a psychological point of view are argued and three main issues are introduced that are defined as significant for sports performance - leadership styles, group cohesion and collective effectiveness. For each of the analyzed problems, theoretical concepts and results of empirical research are given, and meta-analyses are also used in relation to leadership styles and cohesion, which allow to

ascertain the significant scientific trends and their application in increasing the effectiveness of teams.

The doctoral student's effort to use the terminology precisely and correctly is impressive, which shows competence and a thorough approach to work. It should be noted the interpretation of a multidimensional model of sports leadership, which contains three groups of factors that determine leader behavior and leadership outcomes, namely situation characteristics, leader characteristics, and team member characteristics. By this analogy, conceptual models for group cohesion have also been analyzed, which take into account the set of contextual, leadership, personal and team factors that determine two aspects of cohesion - towards the task and towards social interaction. Along with the reference to numerous empirical studies, a series of recommendations and techniques tested in sports practice for increasing cohesion and improving collective efficiency are presented.

The aforementioned precision is also observed in relation to the motivational determinants, analyzing the motivational climate, goal orientation and long-term motivation of the athletes and introducing the satisfaction from sports activities as a significant consequence of group cohesion and efficiency.

The second chapter covers the aim, hypotheses and tasks of the study . My recommendation is that the purpose of the research precedes the hypotheses and tasks, as it introduces and postulates what is actually aimed at and how it will be achieved in the present dissertation work. The hypotheses are correctly formulated and are based entirely on the theoretical analysis. The sample includes 365 Bulgarian athletes, of which 163 women and 193 men , who are representatives of 7 team sports: basketball, volleyball, football, handball, rugby, field hockey and baseball . They vary in age between 14 and 35 years, have different sports experience and sports qualifications, and some of the athletes studied train in national teams (for example , handball - juniors; rugby - women and men; field hockey - cadets; football - women and football - girls). The research was conducted in two main stages, which were affected by the disruption during the COVID-crisis.

In addition to the sample size, it is necessary to highlight the rich set of methods that allow for the inference of data- and evidence-based regularities. Seven psychological questionnaires adapted for Bulgarian conditions were used, which far exceeds the expectations and requirements regarding the research methodology. They include questionnaires to measure goal orientation,

perceived motivational climate, long-term motivation, leadership, collective effectiveness in sports and satisfaction in athletes. Although all questionnaires have been adapted and have shown adequate psychometric properties in previous studies, it would be good to report data on their internal consistency in the present study.

The rich research base allows obtaining multiple results, which are grouped in their analysis and interpretation. The results of the descriptive statistics reveal the specifics of the studied variables, inferring the differences according to gender, age, type of sport, sports experience, classification, rank of the competitions. The results are presented in detail and illustrated with tables and graphs, and a summary is made that gives an idea of the leading differences.

An essential part of the empirical analysis is the interpretation of the interrelationships between the studied variables, after which the relations between leadership styles and the motivational climate, between motivation and collective effectiveness, between leadership style and group cohesion, between satisfaction and the other studied variables deserve attention.

As essential contributions of the dissertation, the results of the regression analysis should be indicated, and several models are presented. Dependent variables are the various aspects of satisfaction, and independent variables are goal orientation, motivational climate, long-term motivation, leadership style, group cohesion and collective effectiveness. The influence of each of the independent variables is analyzed, but it turns out that unfair recognition has a pronounced negative influence on most of the components of satisfaction.

The obtained set of data from the various statistical analyzes is systematized and presented in a summary. This makes it possible to bring out the contributions and applications of the present dissertation, which go beyond the requirements of this type of scientific development.

I would like to highlight the achievements of the dissertation in several main directions. First of all, it analyzes a problem of high theoretical and research importance, and the results can be applied in the activity of coaches in the studied team sports. The determining role of sport leadership and motivational and group factors in determining performance and satisfaction in athletes in team sports is inferred. Authoritarian leadership style was generally found to have a

negative impact on athlete satisfaction, while motivational climate, goal orientation, and collective efficacy determined athlete satisfaction.

The abstract correctly reflects the content of the dissertation. No plagiarism data was found.

In conclusion, I can confidently state that the dissertation work is a completed study and meets all the requirements for obtaining the scientific and educational degree "doctor". It contains a precise and thorough theoretical overview and research design, the obtained results are interpreted competently and in accordance with the theoretical formulation, and recommendations of high value and applicability in sports activity are derived. Based on this, I propose to the respected members of the scientific jury to make a decision to award the scientific and educational degree "Doctor" to Victoria Doneva in a professional direction 7.6. Sport, Sports Psychology.

12 .12.2023

Prof. D.Sc. Snezhana Ilieva